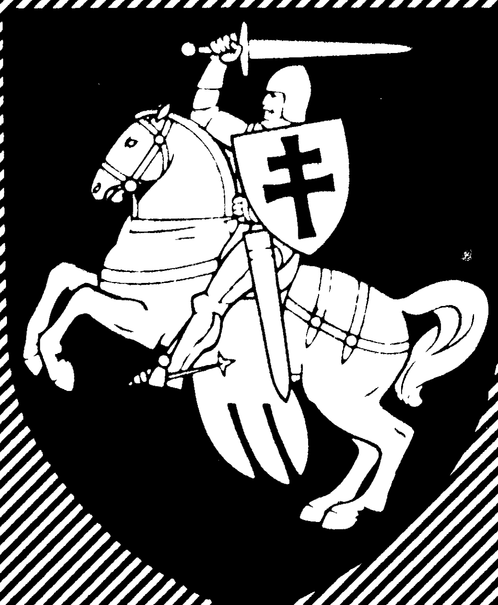

ВЫБАР

ГАЗЕТА ДЭМАКРАТЫЧНЫХ ПЛЫНЯЎ ПРЫДЗВІНСКА- ПРЫДНЯПРОЎСКАГА КРАЮ

№ 11 (39), 14—20 красавіка 1993 г. Цана 3 рублі

Злачынства супроць Бацькаўшчыны здзейснена

9 красавіка наменклатурная большасць Вярхоўнага Савета насуперак Дэкларацыі аб суверэнітэце прагаласавала за вайсковы саюз з Расіяй.

Незалежнасці Беларусі нанесены цяжкі ўдар.

Весткі з раёнаў

А «мястэчка» гучыць радней

Чытач шумілінскай раёнкі «Герой працы» І. Крывіч запрапанаваў уладам змяніць статус Шуміліна з гарадскога пасёлка на мястэчка. Аўтар матывуе ідэю тым, што раённы цэнтр нікольні не падобны на гарадскі пасёлак XX века, а з'яўляецца «самым сапраўдным мястэчкам мінулага стагоддзя». Ён звярнуў увагу й на тое, што вяртанне забытага слова паспрыяе адраджэнню беларускай мовы.

Ю. СЯРГЕЕЎ.

ЗВАРОТ

да дэпутатаў Віцебскага гарадскога Савета

ПАВАЖАНЫЯ НАРОДНЫЯ ДЭПУТАТЫ!

Сёння, нягледзячы на крызісныя абставіны, вы маеце рэальную магчымасць папоўніць бюджэт горада ды палепшыць жыццё віцяблян.

Вы ведаеце, што выканкам не меў паўнамоцтваў прадаваць камунальную маёмасць у прыватныя рукі, але за бясцэнак прададзен рад пабудоў.

Так, напрыклад, гарадское таварыства з абмежаванай адказнасцю «Віцебскзнешбуд» (дырэктар В. Саксонаў) прыватызавала за 3,8 мільёна рублёў незавершанае будаўніцтва двухпавярховай прыбудовы да 18-ціпавярховага дома на Маскоўскім праспекце (350 $м^2$). Аб'ект жа каштуе 15 мільёнаў. І толькі пасля ўмяшання Кантрольнай Палаты Рэспублікі недаплата вернута ў казну.

Арэнднае прадпрыемства «Другі гархарчгандаль» прыватызуе ўсю гандлёвую арганізацыю (у тым ліку 22 крамы, якія стаяць асобна) за суму каля 100 мільёнаў рублёў, у той час, калі ў студзені 1993 г. у г. Маладзечна толькі адзін магазін быў прададзены з аўкцыёна за 39 млн. руб.

Мы звяртаемся да вас, шаноўныя спадары, каб вы, адказныя за гарадскую камунальную маёмасць:

—дамагліся вяртання гораду ўсяго, што прададзена з парушэннем закона, а вінаватых у гэтым службовых асоб прыцягнулі да адказансці.

—дабіваліся ажыццяўлення продажу будынкаў толькі з аўкцыёнаў, за выключэннем убудаваных у жылыя дамы памяшканняў, якія трэба аддаць у доўгатэрміновую арэнду.

—грошы, атрыманыя ад продажу, накіравалі на будаўніцтва жылых дамоў і развіццё сацыяльнай інфраструктуры.

—разгледзелі пытанне аб прыватызацыі гархарчгандлю як адзінае цэлае з пункту гледжання антыманапольнага заканадаўства Рэспублікі Беларусь.

Шаноўныя дэпутаты!

На вас ляжыць адказнасць за камунальную ўласнасць горада і дабрабыт віцяблянаў. Прытрымліваючыся вышэйвыкладзеных прапаноў, вы рэальна зможаце згладзіць сацыяльнае напружанне ў пераходны перыяд да рыначнай эканомікі.

Ад Віцебскага гарадскога клуба выбаршчыкаў «За дэмакратычныя выбары»

Барыс ХАМАЙДА,
Юрый ХЛОПКАЎ,
кандыдат фізіка-матэматычных навук,
Уладзімір ПАДГОЛ,
кандыдат філасофскіх навук.

Ад Віцебскай рады БНФ

Уладзімір ПЛЕШЧАНКА,
Ігар ЦІШКІН.

Ад гарадской філіі БСДГ

Уладзімір ДУБАВЕЦ,
кандыдат эканамічных навук,
Валянцін АРЛОЎ.

Ад гарадской арганізацыі АДПБ

Валеры ЖУРАКОЎСКІ.

Ад гарадской арганізацыі БХДЗ

Вадзім БАРШЧЭЎСКІ.

Цікавы дапаможнік

Для віцяблян, якія адкрываюць забытыя альбо маламядомыя старонкі гісторыі горада і жыцця ягоных жыхароў, новая брашура «Марк Шагал. Основные даты жизни и творчества» — цікавы дапаможнік.

Аўтар, віцебскі краязнавец Аркадзь Падліпскі сабраў у кніжку з розных крыніцаў асноўныя факты з жыцця й творчасці Мастака, вывучэння даследчыкамі ягонай духоўнай спадчыны. У яе таксама ўвайшло больш паўсотні цытатаў з Шагала і аб Шагале.

Выданне ўбачыла свет дзякуючы фундатару—малому прадпрыемству «Макраміцэты». А ўсе даходы ад кнігі поидуць у Фонд Дома-музея Марка Шагала.

Н. КІЛДЗІНГ.

Так і будзе.

Юбілей. А музея няма...

Сёлета спаўняецца стагоддзе з моманту заснавання (1893) у Віцебску Е. Раманавым і А. Сапуновым царкоўна-археалагічнага музея. Ён налічваў больш тысячы экспанатаў. Сярод іх найкаштоўнейшымі былі кнігі й дакументы ўстаноў праваслаўнай Полацкай епархіі, пра якія у 1898 годзе пісаў у кнізе «Архіў Полацкай духоўнай кансісторыі» Сапуноў.

На жаль, пасля кастрычніцкага перавароту, у 19-м, музей быў ліквідаваны, а большасць ягоных матэрыялаў перададзена Віцебскаму губернскаму музею (цяпер абласны краязнаўчы).

Ю. Т.

ВІНШАВАННЕ БЕЛАРУСКАМУ НАРОДУ

На адрас рэдакцыі ад прэзідэнта Беларускай Цэнтральнай Рады М. Зуя і сакратара БЦР В. Цярпіцкага прыйшло віншавальнае пісьмо з нагоды 75-ых угодкаў абвяшчэння Беларускай Народнай Рэспублікі.

Беларускаму народу, пішуць беларусы з Аўстраліі, давялося стагоддзямі быць паняволеным суседзямі з усходу і захаду. Захопнікі імкнуліся зацерці сляды рэлігійнай і культурнай свядомасці нашага народа. Але зрабіць гэта ім не ўдалося.

Падзеі Першай сусветнай абудзілі народ да адбудовы дзяржаўнай самастойнасці. Актам 25 сакавіка 1918 года на 1-м Усебеларускім Кангрэсе была абвешчана вольная й незалежная БНР.

Аднак «маскоўская дзяржава збройнай сілай паняволіла» Беларусь, уключыўшы яе ў бальшавіцкую імперыю.

«Нягледзячы на перажытае ліхалецьце», беларускі народ на 2-м Усебеларускім Кангрэсе 27 чэрвеня 1944 г.ануляваў усе пастановы ворагаў і зацвердзіў незалежнасць краіны, абвешчаную ў 1918-м годзе. Кангрэс выбраў «народнае прадстаўніцтва—Беларускую Цэнтральную Раду для прадаўжэньня змаганьня за вызваленьне Беларусі».

Менавіта эміграцыя, на думку складальнікаў віншавання, працягвала вызвольную барацьбу за незалежную Беларусь. «Зусім ёсьць магчымым, што сёньня не існавала-б Рэспубліка Беларусь, каб не наша палітычная дзейнасьць»,—гавораць яны далей.

Напрыканцы ліста М. Зуй і В. Цярпіцкі выказваюць надзею на тое, «што ў недалёкай прышласьці будзе скліканы ў сталіцы Беларусі» ў тым жа памяшканні, дзе праходзіў адзін з папярэдніх кангрэсаў, 3-ці Усебеларускі Кангрэс.

Ю. С.

Хто намі кіруе

ЗГАРЭЛА КАНТОРА

У студзені згарэла кантора саўгаса-камбіната «Арэхаўна» Ушацкага раёна. У агні загінула бухгалтарская дакументацыя. Цікава, што перад гэтым рэвізорская праверка выявіла шматлікія факты парушэння заканадаўства пры продажы прыватным асобам саўгаснай тэхнікі і жылля. Таму невыпадкова па Ушачах ходзяць чуткі, быццам пажар быў запланаваны і дакументы знішчаны наўмысна. Так гэта ці не, адкажа следства: па факту пажару ўзбуджана крымінальная справа, арыштаваны галоўны бухгалтар, бухгалтар і старшы прараб саўгаса. Следства вядзе следчае аддзяленне УУС аблвыканкама. У сваю чаргу, грамадскасць і дэмакратычныя сілы Ушаччыны ўпэўнены, што пакаранне, як звычайна бывае, панясуць «стрэлачнікі», а галоўныя вінаватыя (на іх думку) пазбегнуць адказнасці. Але рабіць катэгарычныя вывады, пакуль ідзе следства, зарана.

Мы пазнаёмім чытачоў толькі з некаторымі фактамі парушэння заканадаўства па саўгасу «Арэхаўна», якія былі ўстаноўлены дэпутацкай камісіяй Ушацкага райвыканкама. Звяртаем увагу, што продаж-купля жылля і тэхнікі адбываліся незадоўга да таго, як былі адпушчаны цэны.

Устаноўлена, што ў 1990—91 гадах у гаспадарцы прададзены 2 дамы з парушэннем палажэння аб продажы грамадзянам кватэр у дамах дзяржаўнага і грамадскага жыллёвага фонду ў рэдакцыі пастановы СМ БССР ад 22.02.91 г. № 67.

Напрыклад, 25 снежня 1991 года прададзены жылы дом галоўнаму інжынеру саўгаса М. Несцярэнку, пабудаваны ў 1981 годзе балансавым коштам 15300 руб. Пры продажы ацэначны кошт дома **заніжаны да 10524 рублёў.** Паколькі ў саўгасе ўстаноўлена **скідка 50%, недаплата** склала 5262 рублі. Яму ж у кастрычніку 1990 года прададзены аўтамабіль ГАЗ-24 за 2073 рублі, недаплата склала 1677 рублёў.

У маі 1991 года прададзены аўтамабіль ГАЗ-24, 1985 года выпуску, дырэктару саўгаса А. Шарыпенку. Машына набыта гаспадаркай у ліпені 1989 года. Акт ацэначнай камісіі на момант праверкі адсутнічае. У разліку пры вызначэнні кошту аўтамашыны для продажу працэнт зносу ўзяты 70%, а рознічная цана вызначана ў 15 тыс. рублёў. Паводле дзеючага на той час **прэйскуранта** рознічная цана на аўтамабіль ГАЗ-24 30 тысяч рублёў. Такім чынам, кошт для продажу павінен быць вызначаны ў суме 9 тысяч рублёў. Недаплата склала 4500 рублёў.

У лістападзе 1990 года прададзены аўтамабіль УАЗ-469, 1981 года выпуску, галоўнаму аграному гаспадаркі В. Каваленку (рашэнне СПК адсутнічае) за 1333 рублі 92 капейкі. Ацэнка **кошту легкавіка праводзілася па балансаваму кошту,** а не рознічнаму, як гэтага патрабуе пастанова **Дзяржкамцэн ад 11 ліпеня 1989 г. № 589. Рознічная** цана на аўтамабіль УАЗ-469 у лістападзе 1990 года—13 тысяч рублёў. Кошт аўтамабіля для продажу—4212 рублёў. Недаатрымана 2879 рублёў.

За перыяд 1990—91 г.г. гаспадаркай рэалізаваны 10 грузавых аўтамабіляў і адзін аўтобус. На ўсе **выпадкі рэалізацыі дадзенай** тэхнікі няма рашэння СПК.

У гаспадарцы прададзена з рознымі парушэннямі 11 трактароў. Напрыклад, 3 чэрвеня 1990 года прададзены **спісаны трактар МТЗ-82 (балансавы кошт 4932 рублі, год выпуску 1979) нам. дырэктара па гаспадарчай частцы Л. Лісоўскаму. За** трактар заплачана 465 рублёў. У ходзе праверкі за запчасткі, пастаўленыя на трактар, даплачана Л. Лісоўскім у касу саўгаса 510 рублёў.

5 ліпеня 1991 года прададзены трактар МТЗ-82 за межы гаспадаркі Ю. Берзенсу за 325 рублёў. Трактар на балансе ў саўгасе не стаяў.

Безуладдзе і беззаконне—толькі гэтыя два словы характарызуюць сітуацыю, якая склалася на Ушаччыне. Пра гэта ўжо пісала «Народная газета» (11 чэрвеня 1992 года), абласная газета «Народнае слова» (20 сакавіка 1992 года).

За тое, што раскрадаецца народнае дабро, ніхто ніякай адказнасці не нясе. Наадварот. Груба парушаючы законы, крадучы народную маёмасць сярод белага дня, многія чыноўнікі рухаюцца ўверх па службовай лесвіцы. Вывад напрошваецца сам сабой: антынароднай і злачыннай па сваёй сутнасці з'яўляецца ўся сістэма цяперашняй так званай «савецкай» улады. Бо чыноўнікі, якія задаюць тон ва ўсіх саветах—ад Вярхоўнага і Савета Міністраў да сельскага Савета, лічаць народ быдлам, рабочай скацінай. **Напэўна, так думае і** М. Дземянцей, які забыўся, **што яго паслаў у Вярхоўны** Савет працоўны люд Ушаччыны? Чаму б «яго светласці» не зрабіць ласку гэтаму люду? Аднак Дземянцей, як і сотні іншых **«слуг народа» ў Саветах усіх узроўняў, лічыць падоб**нае ніжэй сваей годнасці.

А. БУКАЧОЎ.

Па старонках тутэйшых газет

З НОГ НА ГАЛАВУ

Вымушаны звярнуцца па дапамогу да вашай газеты, якую лічу аб'ектыўнай, адстойваючай праўду і галоснасць, каб зняць з сябе бессаромныя паклёпніцкія абвінавачванні, змешчаныя «Віцебскім рабочым» 2 лютага г. г. у заметцы рыбінспектара У. Ігнацьева «Ну і метады!..»

Без якіх-небудзь разумных тлумачэнняў, у парушэнне Закона «Аб друку», у духу былой партыйна-наменклатурнай прэсы рэдактар «Віцебскага рабочага» У. Скапа адмовіўся надрукаваць маё абвяржэнне.

Паколькі яно мае прамое дачыненне да праблемы, паляпшэння харчовага забеспячэння насельніцтва вобласці, прашу апублікаваць яго ў вашай абласной газеце.

М. СПАТКАЙ,
член Саюза журналістаў Рэспублікі Беларусь, грамадскі інспектар Дзяржкамітэта Рэспублікі Беларусь па экалогіі.

Апублікаваная ў «Віцебскім рабочым» 2 лютага г. г. заметка рабінспектара У. Ігнацьева «Ну і метады...»—узор бессаромнай маны, фальсіфікацыі і скажэння фактаў у імя групавых, ведамасных інтарэсаў. А інтарэсы гэтыя ў тым, каб узаконіць права бескантрольнай лоўлі рыбы невадамі ў час нерасту.

Камісія (ініцыятыўная група) па выпрацоўцы альтэрнатыўнай праграмы вываду рыбнай гаспадаркі вобласці з крызісу створана распараджэннем старшыні абласнога Савета У. Кулакова. У яе ўключаны буйныя вучоныя абласнога цэнтра—былыя прарэктары падінстытута і ветінстытута А. Дарафееў і В. Маёраў, прафесар падінстытута У. Радкевіч і іншыя. Я ўключаны ў камісію толькі як прадстаўнік газеты «Віцебскі рабочы». Гэтая камісія і з'яўляецца аўтарам указанай У. Ігнацьевым альтэрнатыўнай праграмы. У сувязі з цяжкай хваробай, выхадам на пенсію прафесар У. Радкевіч даручыў весці справу сваім вучням—малодшым навуковым супрацоўнікам праблемнай лабараторыі педінстытута Г. Шабанаву, С. Кукушкіну і І. Лазаковічу. Яны і падпісалі альтэрнатыўную праграму.

Такім чынам, не я з'яўляюся аўтарам навукова абгрунтаванай, адзінарэальнай сёння праграмы вываду рыбнай гаспадаркі вобласці з крызісу (а ён у наяўнасці: у 1992 годзе рыбзаводы вобласці праз дзяржаўны і кааператыўны гандаль рэалізавалі на аднаго жыхара Віцебшчыны ўсяго толькі 300 грамаў мясцовай рыбы), хаця гэтую праграму, як член камісіі, я падтрымліваю і, як журналіст, прапагандую.

Ні аб якай забароне прамысловай лоўлі рыбы і ліквідацыі рыбгасаў у праграме гаворкі няма. Здабыча яе дробнаячэйнымі кіламетровымі невадамі, таксама, як і забароненая нядаўна лоўля электратраламі, нанесла велізарную шкоду азёрам, рыбным запасам у іх. Асабліва гэта датычыць дробязі, рыбнай моладзі. Таму рэкамендуецца прамысловую лоўлю рыбы тры гады весці толькі стаўнымі сеткамі і нератамі з ячэйкамі не менш 40 міліметраў. Да таго ж, невадныя брыгады рыбзаводаў па прычыне сваёй нерэнтабельнасці распадаюцца. У Віцебскім рыбзаводзе, напрыклад, з 4 такіх брыгад засталася толькі адна. Якраз з гэтай прычыны і ў мэтах павелічэння прамысловай здабычы рыбы для насельніцтва праграма прадугледжвае ў духу рынačных адносін шырэй практыкаваць дагаворна-арэндныя пачаткі ў рыбаводстве і рыбаздабычы. Аб якіх «лаўкачах і махінатарах» тут можа ісці размова? Аўтар не ўдакладняе.

І, нарэшце, аб статусе рыбааховы. Якраз, да 60-х гадоў рыбаахова была Дзяржаўнай (2 чэрвеня 1962 года М. Хрушчоў падпісаў пастанову Саўміна СССР № 523 аб ліквідацыі Дзяржаўнай і стварэнні ведамаснай рыбааховы) і падпарадкоўвалася Камітэту па ахове прыроды, а не наадварот, як сцвярджае У. Ігнацьеў.

Паважаныя чытачы! Памятайце, пакуль для рыбы не будуць створаны нармальныя ўмовы для нерасту, натуральнага яе размнажэння, на сваім стале вы яе не ўбачыце. Таму будзьце пільнымі і ведайце, што любы дабытчык рыбы невадамі і іншымі сеткамі ў час яе нерасту—злейшы браканьер, прамы віноўнік вастрэйшага дэфіцыту мясцовай рыбы.

М. СПАТКАЙ.

Нераст. Браканьеры!..

Гатовы аддаць сваё сэрца

Пакуль на вышэйшых узроўнях ідуць дэбаты пра закон аб мовах, пакуль людзі на вуліцах і ў чэргах спрачаюцца аб тым, што трэба спачатку: народ накарміць ці дбаць пра культуру, у нашым дзіцячым садку жыве беларуская мова, як сінія валошкі ў жыце.

Мы часта задумваемся, як выхаваць у нашых дзяцей любоў да Бацькаўшчыны, зямлі, дзе яны нарадзіліся, на якой жылі іх прадзеды.

Імкнемся выклікаць у дзяцей цікавасць да гісторыі Беларусі, шчырае захапленне ёй, а найперш, да свайго куточка, нашай Рубы, пасёлка на беразе Заходняй Дзвіны. Выхаваць усведамленне сваёй чалавечай годнасці, павагі, гаспадарлівасць, разважлівасць, беражлівасць.

Шмат увагі ўдзяляем адраджэнню беларускай культуры. Гэтую працу пачынаем з малодшай групы, дзе выхавацелі вучаць малых гаварыць па-беларуску, знаёмяць з нацыянальным мастацтвам. Вучым пацешкі, забаўлянкі, прымаўкі, калыханкі. Дзецям вельмі падабаецца, нават спяваюць калыханкі сваім лялькам-дачушкам.

У старэйшым узросце дзяцей больш шырока знаёмім з дэкаратыўна-прыкладным мастацтвам. Далучаем іх да сумесных вырабаў саламяных і льняных цацак. Як прыемна зайсці ў групу да выхавацеля Галіны Міхайлаўны Дземянчонак і ўбачыць тэатр лялек, зробленых яе ўласнымі рукамі. А з якім мастацкім густам створаны цацкі з саломы выхавацелькай Інай Іванаўнай Варона. Ім дапамагае вядомая ва ўсім пасёлку вышывальшчыца і ткачыха

(Заканчэнне на 3-й стар.).

Вакол культурна-рэлігійнага жыцця

Глыток ачышчальнага сьмеху

Вінцэсь Мудроў, «Жанчыны ля басейна», 1992 г. Гэтай кнігі некалькі гадоў таму проста не магло быць. Не, у ёй няма дакументальных апавяданьняў пра жахлівыя злачынствы камуністаў або пра мафіёзныя ўрадавыя структуры. У ёй гумарыстычныя апавяданьні.

Паасобныя творы Вінцэся Мудрова, праўда, час ад часу зьяўляліся на старонках рэспубліканскіх часопісаў і літаратурных альманахаў. Але ж, каб выдаць іх асобнай кнігай, няма чаго было і марыць. У рэдакцыях і выдавецтвах наваполацкаму празаіку казалі прыкладна адно і тое ж: чаму вы зьдзекуецеся зь людзей, адкуль столькі сарказму і «карыкатурызму»?

Чамусьці на Беларусі баяліся сацыяльна-гумарыстычнай літаратуры. Пасьля Андрэя Мрыя, якога закатавалі ў 30-х гадах энкавэдысты, жанр гэты быў практычна ліквідаваны. Трэба, аднак, сказаць, што і ў Расеі ня вельмі «жаловали» Зошчанку або Булгакава. Такі быў час, такія норавы.

Вінцэсю Мудрову ў гэтым годзе будзе 40 гадоў. «Маладыя» пасівелы літаратар нарэшце дачакаўся сваёй першай кнігі. Яго героі добра вядомыя кожнаму з нас. Звычайныя савецкія людзі, якія жывуць у звычайнай краіне абсурду. І сьмешна з гэтых людзей, і да болю шкада іх. Бо яны: і твае сваякі, і твае сябры, і ты сам. Сапраўды, **ёсьць чаго шкадаваць, бо жыцьцё ў краіне абсурду праходзіць марна—у нейкай бессэнсоўнай тузаніне, штодзённых бязглуздых рухах, справах, клопатах.**

Вінцэсь Мудроў належыць да тае гэнэрацыі беларускіх літаратараў, якія прыйшлі ў літаратуру з горада. Нарадзіўся ён у Полацку. У школе беларускую мову не вывучаў, бабульку ў беларускай глыбінцы ня меў. У абруселай наваполацкай школе трапіла падлетку ў рукі кніжачка Максіма Багдановіча (дарэчы, знайшоў ён зборнічак у кучы школьнай макулатуры). З таго часу і пачаў хлопец цікавіцца беларускім словам. У 70-х гадах разам з такімі ж нацыянальна абуджанымі юнакамі Вінцэсь пачынае выдаваць у Наваполацку рукапісны літаратурны альманах «Блакітны ліхтар». Хутка хлопцамі зацікавілася КДБ. Усе пятнаццаць нумароў альманаха былі канфіскаваныя. Некаторыя з «выдаўцоў» пасьля гэткіх малапрыемных падзей адышлі ад беларускай справы. Некаторыя засталіся ціхімі прыхільнікамі. А Вінцэсь Мудроў пачаў пісаць сур'ёзную гумарыстычную прозу.

Атрымаўшы афіцыйную дзяржвыдавецкую кнігу, Мудроў не збіраецца ў афіцыйныя літаратары. «Мне добра і так»,—кажа ён. Галоўнае—не лічыцца, а быць літаратарам. Ён піша няшмат, але неяк вельмі адказна, карпатліва, без халтуры. Акрамя таго, Мудроў зьяўляецца рэдактарам андэграўднага літаратурнага альманаха «Ксэракс беларускі», які нарадзіўся ў Наваполацку ў 90-х гадах. Быць вольным, незалежным—інстынктыўнае патрабаваньне яго творчай асобы.

Анатацыя да першага зборніка апавяданьняў Вінцэся Мудрова заканчваецца наступнымі словамі: аўтар сьмяецца, але сьмех ягоны не легкаважны, а сур'ёзны і ачышчальны. Дзякуй Богу, сьмяяцца сёньня ужо не забаронена.

Алесь АРКУШ,
г. Наваполацк.

Школа на ростанях

У Рубаўскай сярэдняй школе вядзецца значная праца па азнаямленню школьнікаў з беларускай культурай, традыцыямі, гісторыяй. Адбываюцца вечарыны, прысвечаныя народным святам, конкурсы мастацкай самадзейнасці, ствараецца музей «Спадчына». Пачынак школы падтрымлівае Віцебская РАНА.

Вялікай перамогай школы стала адкрыццё першага беларускага класа ў бягучым навучальным годзе. У ім займаюцца 18 дзяцей. Настаўніца Н. Сярэдзіч задаволена поспехамі сваіх выхаванцаў. Цяжкасці на пачатку пераадолены, куплены падручнікі, знойдзена паразуменне з вучнямі. У іх добрае беларускае вымаўленне. Але, на жаль, няма пэўнага асяроддзя дома, бо бацькі размаўляюць на «расейскай». Наталля Паўлаўна упэўнена ў неабходнасці беларускага Адраджэння, з задавальненнем займаецца з вучнямі. Толькі хвалюе яе іх далейшы лёс у старэйшых класах, каб там не прапала дарэмна праца, каб не паламалі дзіцячыя лёсы, не згубілася непаўторнасць, беларускасць дзяцей.

Дырэктар школы А. Яршова таксама заклапочана няўпэўненасцю ў заўтрашнім дні. Пакуль існуе пагроза «двухмоўя», школа стаіць на раздарожжы, хоць і рыхтуецца да пераводу першых класаў на беларускую мову. Існуюць да таго ж пэўныя праблемы. Па-першае, патрэбна згода бацькоў, па-другое, настаўнікі яшчэ не зусім гатовыя. Ды і прадметнікі таксама не спяшаюцца, спадзеючыся на змену ў моўнай палітыцы. Толькі асобныя энтузіясты выкладаюць па-беларуску. Гэта В. Белавус, Н. Пракапеня. Іх падтрымліваюць настаўнікі пачатковых класаў: М. Вендт, Е. Данілевіч, Н. Дрончанка.

Антаніна Уладзіміраўна добра разумее, што без мэтанакіраванай дзяржаўнай падтрымкі, без сапраўднай дзяржаўнасці беларускай мовы немагчыма яе адраджэнне. І пагэтаму нельга, на яе думку, абыякава адносіцца да станаўлення беларускамоўнага чалавека, будучага грамадзяніна Рэспублікі Беларусь. Бо гэта нашы дзеці, нашыя ўнукі, наша будучыня.

Роздум.

Добра было б, каб гэта зразумелі і нашыя парламентарыі. Каб не пераглядаць аднойчы ўжо прыняты закон аб мовах, а выконваць яго, каб на справе, а не на словах, паклапаціцца пра дзяцей, не паламаць іх лёс. Бо памяркоўнасць, якой кіруецца Вярхоўны Савет, у гэтай справе толькі шкодзіць.

Васіль ІГНАЦЕНКА.

У мясцовых філіях

Першае пасля з'езду

Прайшло чарговае паседжанне Віцебскай гарадской рады Таварыства беларускай мовы. На ім дэлегаты, якія прадстаўлялі на нядаўнім трэцім з'ездзе ТБМ гарадскую філію Таварыства, падзяліліся сваімі ўражаннямі ад гэтае імпрэзы, распавялі пра яе ход і вынікі.

На сустрэчы абмеркаваны некаторыя, у тым ліку і арганізацыйныя, праблемы працы віцебскіх тэбээмаўцаў.

Н. ПРЫСУТНЫ.

«Непутевые заметки»

З Ізраіля ў Маскву я ляцеў у самалёце разам з Вячаславам Малежыкам. Увогуле для эстрадных спевакоў з былога Савецкага Саюза Ізраіль сапраўды «зямля запаветная». На тумбах я бачыў афішы Пугачовай, Гурчанкі, Лявонцьева, дадайце да гэтага кінарэжысёра Эльдара Разанава, гумарыста Лявона Ізмайлава, рэжысёра Малога тэатра Андрэева і вы атрымаеце роўную карціну. Спевакі працуюць у невялікіх залах, збіраюць у кожным горадзе 70—80 гледачоў, толькі Пугачова на сваім канцэрце ў зале гатэля «Хілтан» сабрала 2 тысячы чалавек, але гэтага ім хапае. Аплата ідзе ў важкай валюце. Плюс да таго ж магчымасць убачыць новую краіну, сустрэцца са старымі сябрамі. Наогул ад гастролей у Ізраіле ніхто не адмаўляецца.

Так ужо атрымалася, што крэслы маё і Малежыка, у самалёце апынуліся побач.

—Прымалі выдатна,—Малежык сказаў так, быццам для яго гэта было раней вырашанае пытанне.—Уяўляеш, пасля канцэрта ўсе валам павалілі да сцэны. І ўсе працягваюць мне штосьці. Як думаеш, што?

—Кветкі,—аўтаматычна адказаў я.

—Не,—рассмяяўся Малежык.—Не кветкі. Ніколі не здагадаешся.

—Аўтографы прасілі?

—Не,—зноў рассмяяўся Малежык.—Гэта трэба бачыць.

—Не ведаю,—у рэшце рэшт сказаў я. Малежык зрабіў паўзу і сказаў:

—Яны пісьмы неслі, каб я іх у Маскве ў паштовую скрыню ўкінуў. Дрэнна даходзяць адсюль,—і ён рассмяяўся.—Першы раз такое на канцэртах бачу.

* * *

У Яўне сябры ўладкавалі мяне на некалькі дзён падзарабіць у лаўку гародніны. Грузчыкам. Работы хапала. Кожнага ранку гаспадар завозіў свежую гародніну. Уся яна абавязкова перамывалася, перапрацоўвалася, потым выкладвалася на вітрыну. Трускалкі кожныя дзве гадзіны з пульверызатара спрысквалі вадой, каб кропелькі вады гулялі на сонцы і надавалі таварны выгляд. Памідоры ляжалі паўдня, тыя, што не раскупляліся, адпраўлялі на перапрацоўку, а на іх месца выкладаліся новыя. Наогул гаспадар малой лавачкі на ўскраіне горада даражыў сваім імем.

У сярэдзіне дня ён сказаў:

—Ата ахаль?

Я не разумеючы ў чым справа, хутка адказаў:

—Кен, кен,—што ў перакладзе азначае «так, так». І думаючы, што я нешта зрабіў не так, стаў яшчэ хутчэй працаваць.

Праз пару гадзін гаспадар паўтарыў сваё пытанне. А я паўтарыў адказ.

Калі я прыйшоў да сяброў, яны спыталі, як я працаваў, ці накарміў мяне гаспадар. Я сказаў, што не.

—І нават не прапаноўваў?—здзівіліся яны.

—Не прапаноўваў,—адказаў я.

—Трапіў ты, пэўна, да скнары нейкага. Тут звычайна кормяць. Гэтае—звычайная рэч.

На наступны дзень гаспадар зноў задаў тое ж пытанне:—Ата ахаль?

Я зноў ківаў галавою, гаварыў:

—Кен, кен,—і не разумеў чаго яму трэба. Працую, як конь.

У сярэдзіне дня прыйшлі сябры. Прынеслі «перакусон». Гаспадар вельмі здзівіўся, убачыўшы іх, і спытаў на іўрыце:

—А што маёй ежай ён грэбуе? У мяне ўсё кашэрнае. Я ў яго колькі разоў пытаў: «Ты еў?». Ён дзіўны нейкі. Ківае галавой, гаворыць «Так!». І пачынае працаваць, як шалёны. Дзе ён мог есці, калі ён ад мяне не выходзіць?

Мне пераклалі словы гаспадара, гаспадару растлумачылі маё няведанне мовы і ўсе доўга смяяліся.

Не хочаш заставацца галодным—вучы мову!

Гатовы аддаць сваё сэрца

(Заканчэнне. Пачатак на 2-й стар.).

Ганна Дзмітрыеўна Сасноўскіх.

Ладзім розныя імпрэзы. Часта да дзяцей прыходзяць Несцерка, бабуля Алена з Васілінкай, Лявон з Лявонiхай, дзед Барадзед з Буслікам ды Цімошкам. Якой радасцю і цеплынёй свецяцца вочы дзяцей! І калі пачынаюцца скокі ды гульні, ніхто не ўсядзіць на месцы. А прыходзіць час развітання, дык кожны раз гучыць: «Да хуткай сустрэчы!» Свае ўражанні і пачуцці дзеці перадаюць у малюнках, саматробных цацках.

Традыцыйнымі ў нашым садку сталі фальклорныя святы, у якіх актыўнымі ўдзельнікамі з'яўляюцца выхавацелі, дзеці, бацькі. Завадатарамі ўсіх цікавых спраў, носьбітамі нацыянальных традыцый сталі музычныя кіраўнікі Соф'я Наумаўна Галавіна, Ліля Яўгенаўна Асіпук ды інструктар фізкультуры Алена Леанідаўна Мацюш.

Даўняе сяброўства звязвае нас з Палацам культуры ВА «Даламіт». У госці да дзяцей наведваецца фальклорны гурт «Світанак». Разам пяем, таньчым, водзім карагоды. Дарэчы, многія супрацоўнікі дзіцячага садка—удзельнікі мастацкай самадзейнасці.

Часта да нас прыходзяць з канцэртамі і настаўнікі, вучні музычнай школы. Нашым выхаванцам вельмі падабаюцца такія сустрэчы, яны нават імкнуцца і самі йграць на музычных інструментах.

Людзі ў нас працуюць здольныя, творчыя, неабыякавыя да дзяцей, да справы нацыянальнага Адраджэння. Я веру, што нашаму працавітаму калектыву па сілах пераадолець нягоды, бо нас аб'ядноўвае адзінае імкненне—выхаваць здаровых, развітых, таленавітых дзяцей. Мы гатовы свае сэрцы, веды, уменне аддаць кожнаму маленькаму чалавеку, каб заўсёды ў вачанятках дзяцей свяціўся агеньчык цікаўнасці, радасці пазнання. Мы разумеем сваю вялікую адказнасць за гэтую справу, бо дзеці—наша будучыня, будучыня нашай дзяржавы. Дай ім Божа чысціні і цеплыні ў нашай агульнай хаце!

Маналог загадчыцы дзіцячага сада ВА «Даламіт» Веры Міхайлаўны Якаўлевай запісаў В. Ігнаценка.

Адгукніцеся на просьбу

Як, пэўна, памятаюць нашыя пастаянныя чытачы, у мінулым нумары быў надрукаваны матэрыял «Памяць бессмяротная» А. Шульмана. Герой артыкула—Юрый Маісеевіч Зарэцкі—хацеў бы звязацца з вязнямі Віцебскага гета, якія, магчыма, засталіся ў жывых. Адрас Ю. Зарэцкага ёсць у нашай рэдакцыі. Пішыце або тэлефануйце. Чакаем!

Наш кар.

Вясёлы глобус

Адна пара адзначае залатое вяселле. Жонка заўважае ў вачах мужа слязу. «Я не ведала, што ты сентыментальны»,—кажа яна. Муж: «Ды справа не ў тым. Памятаеш, калі твой бацька заспеў нас у пуні, ён сказаў, што справіць мне 50 гадоў турмы, калі я не ажанюся з табой. Сёння я б быў ужо вольным чалавекам...».

***

Хлопчык пытаецца ў мамы:
—Мама, а чаму на вяселлі нявеста заўсёды ў белым?
—Ды таму, што гэта самы шчаслівы дзень у яе жыцці.
—А, тады зразумела, чаму жаніх заўсёды ў чорным,—робіць выснову хлопчык.

●

Прыгажосць уратуе свет

Мне і сумна й вясёла чароўна...

Фота **А. Мемуса.**

●

Распачалася падпіска на другое паўгоддзе. Кошты ўсіх выданняў рэзка выраслі. Але беларускамоўныя газеты і часопісы,як і раней,застаюцца больш таннымі і не менш цікавымі. Так што выбірайце!

Беларускі друк— да вашых паслуг!

Газеты (падпіска на паўгода)

63124 «Пагоня» (Гародня)	**303-00**
63125 «Наша Ніва»	**150-00**
63126 «Беларускае тэлебачанне і радыё»	**372-00**
63129 «Чырвоная змена»	**288-00**
63850 «Звязда»	**624-00**
63854 «Голас Радзімы»	**138-00**

Часопісы (падпіска на паўгода)

74820 «Беларусь»	**150-00**
74822 «Бярозка»	**108-00**
74823 «Роднае слова»	**270-00**
74830 «Беларускі гістарычны часопіс»	**270-00**
74844 «Вожык»	**180-00**
74926 «Родная прырода»	**75-00**
74957 «Маладосць»	**240-00**
74958 «Мастацтва»	**318-00**

Працяг нашага міні-каталога чытайце ў наступным нумары.

Агляд друку

«БЕЛАРУС» ДАПАМАГАЕ ВІЦЕБСКУ

Выйшаў лютаўскі нумар «Беларуса», газеты беларусаў у вольным свеце.

Ці варта ўспамінаць мінулае?—пытаецца ў матэрыяле на першай старонцы выдання Б. Рагуля. Лепш можа забыцца ды пачаць будаваць новае? Не згадваць пра Катынь, Курапаты, Салаўкі?

«Але ці гэта будзе маральна правільна, справядліва і карысна?»—разважае далей аўтар. Яўрэі не дазваляюць свету забыцца пра шэсць мільёнаў іхных суродзічаў, закатаваных гітлераўцамі. І не дзеля таго, каб адпомсціць, а толькі таму, каб падобныя злачынствы не паўтарыліся.

Б. Рагуля прыводзіць яшчэ адзін аргумент супраць гістарычнага бяспамяцтва: чалавек, «які ў выніку аварыі страціў» поўнасцю памяць, «ня ведае, хто ён, дзе жыў, дзе нарадзіўся, адкуль ён узяўся. Людзі гэткія вельмі нешчасьлівыя і вельмі часта канчаюць жыцьцё самагубствам».Карэспандэнт мяркуе, «што падобнае зьявішча таксама і з народамі, якія пазбаўленыя сваёй гісторыі». Небяспека самагубства дамоклавым мячом вісіць над беларусамі. Ці дамо сябе загубіць?

К. Калоша завяршае свой артыкул «Наведаньне Бацькаўшчыны-Беларусі» (пачатак быў у нумары 395-м). Пра побыт мітрапаліта Беларускай Праваслаўнай Царквы Філарэта ў царкве св. Кірылы Тураўскага ў нью-ёркскім раёне Рычманд-Гіл піша Васіль Шчэцька.

У газеце знаходзім ліст-просьбу дырэктара Віцебскага абласнога краязнаўчага музея Л. Кузьменкі аб дапамозе ў стварэнні новай экспазіцыі. Яна будзе расказваць пра некаторых эмігрантаў з Віцебшчыны, што змушаны былі пакінуць радзіму пасля кастрычніцкага перавароту.

Спадзяемся, што нашыя суайчыннікі адгукнуцца, тым болей, што гэта—не першая просьба віцяблянаў дапамагчы. Год назад наш мастак А. Пушкін звярнуўся праз «Беларус» за падтрымкай. Дзякуючы ахвяраванням многіх нашых эмігрантаў, адкрылася першая прыватная мастацкая галерэя.

Не абмінае месячнік і літаратурную творчасць. Чытачы знаёмяцца з беларускай нацыяналістычнай казкай (вось такое жартаўлівае вызначэнне жанру) «Душок» Б. Тапчагі-Вязьніцкага ў апрацоўцы С. Сокалава-Воюша, а таксама з англамоўным вершам Веры Рамук «Два арлы», прысвечаным нававыбраным прэзідэнту й віцэ-прэзідэнту ЗША.

«Беларус» змяшчае інфармацыі, аб'явы, заявы й звароты БНФ, БСДГ, іншых беларускіх дый эміграцыйных арганізацыяў. Ён падае агляд замежнай і беларускай прэсы, у тым ліку і аршанскага «Беларускага калекцыянера».

Ю. С.

Беларускі тэатр «Лялька», Беларускі фонд культуры, абласное ўпраўленне культуры ладзяць 19 красавіка ў Віцебску свята БЕЛАРУСКАЙ ЛЯЛЬКІ. Яно пройдзе ў памяшканні Беларускага акадэмічнага тэатра імя Я. Коласа.

Праграма свята

10-30—11-00	Лялечны карнавал ля будынка тэатра (артысты Беларускага тэатра «Лялька», тэатр звяроў, духавы аркестр СШ № 1).
11-00—11-30	Выступленні малодшай групы аркестра народных інструментаў СШ № 29, фальклорнага калектыва «Вясёлка», духавога аркестра СШ № 33.
11.30	УРАЧЫСТАЕ АДКРЫЦЦЕ СВЯТА
11-30—12-00	Конкурс малюнка «Мая любімая лялька» і віктарына. Парад-але герояў казак школьных лялечных калектываў. Выступленне тэатра-студыі пантамімы «МІМ». Прывітанне вучылішча мастацтваў.
12-00—13-00	«Прыгоды трох парасят», спектакль тэатра «Лялька».
13-00—13-30	Падвядзенне вынікаў віктарыны і конкурса. Выступленне дзіцячых лялечных калектываў (камерная сцэна).
13-30—14-00	Выступ узорнага ансамбля танца «Рамонкі» (вялікая сцэна), у фае—кірмаш, выставы.
14-00—15-00	ПЕРАПЫНАК
15-00	АДКРЫЦЦЕ ДРУГОЙ ЧАСТКІ ПРАГРАМЫ
15-00—15-30	Выступленне старэйшай групы аркестра народных інструментаў СШ № 29.
15-30—16-00	Віншаванне дзіцячай школы мастацтваў. Дуэт класічнай гітары (вялікая сцэна).
16-00—17-00	«Папялушка», спектакль тэатра «Лялька».
17-00—17-15	Падвядзенне вынікаў конкурса на лепшы малюнак.
17-15—18-15	Тэатр гульні Віцебскага ГЦК.

Рэпертуар Беларускага акадэмічнага тэатра імя Я. Коласа

14 красавіка	«Касатка»
15 красавіка	«Сылгалі Богу, сылгалі»
16 красавіка	«Залёты»
17 красавіка	«Шчаслівае здарэнне»
20 красавіка	«Кошчын дом», пачатак у 10 гадз. і 12 гадз. 30 хв.

Пачатак вечаровых спектакляў а 19 гадз.
Даведкі па тэл.: **36-06-80, 36-00-43.**

Вы жадаеце штосьці прадаць, абмяняць, купіць, кагосьці павіншаваць—адным словам—зрабіць бясплатную аб'яву? Звяртайцеся да нас лістоўна ці па тэлефоне **37-28-44.**

Выбар

Заснавальнік

Віцебскі гарадскі клуб выбаршчыкаў «За дэмакратычныя выбары»

●

Галоўны рэдактар Барыс ХАМАЙДА

●

РЭДАКЦЫЙНАЯ РАДА:
Валянцін АРЛОЎ
Хрыстафор ЖАЛЯПАЎ
Васіль ІГНАЦЕНКА
Юры ЛАЎРЭНАЎ
Ларыса МІХНЕВІЧ
Міхась ПАЎЛАЎ
Уладзімір ПЛЕШЧАНКА
Леанід ТАМАРОВІЧ
Ігар ЦІШКІН

●

Мастак **Р. Клікушын.**
Фотаздымкі **М. Міхайлава.**
Адрас рэдакцыі: 210601, м. Віцебск, вул. Гогаля, 17.
Тэл. 37-35-06, 37-28-44.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор ды дакладнасць пададзеных фактаў, цытатаў, гаспадарча-статыстычных даных, уласных імёнаў, геаграфічных назваў і іншых звестак. А таксама за тое, што ў матэрыялах пададзены звесткі, якія з'яўляюцца дзяржаўнай ці спецыяльна ахоўваемай законам таямніцай.

Рэдакцыя можа апублікаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункт гледжання аўтара.

Пры передруку спасылка на «Выбар» абавязковая.

Рукапісы не вяртаюцца й не рэцэнзуюцца.

Бягучы рахунак рэдакцыі № 200700962 у Віцебскім камерцыйным банку (Віцкамбанк). Код (МФО) банка 150801701.

Газета набраная і надрукаваная афсетным спосабам у Віцебскай узбуйненай друкарні імя Камінтэрна: г. Віцебск, вул. Шчарбакова-Набярэжная, 6.

Выходзіць штотыднёва па сярэдах

Нумар падпісаны да друку 13.04.93 г. у 17.15.
Наклад 1500 экз.

Цана 3 руб.